

Assessorament lingüístic i noves tecnologies a les universitats

Assessorament
i Terminologia

Els dies 26 i 27 del darrer mes de novembre va tenir lloc a la Universitat Pompeu Fabra de Barcelona la IX Trobada de Serveis Lingüístics Universitaris, que va aplegar representants dels serveis lingüístics de pràcticament totes les universitats dels territoris de parla catalana al voltant del tema «Recursos informàtics aplicats als serveis lingüístics universitaris: assessorament, formació i dinamització».

És important destacar que aquestes trobades interuniversitàries —que van néixer l'any 1989 a la Universitat d'Alacant i a les quals s'han anat incorporant des d'aleshores les noves universitats que s'han anat creant, especialment en els darrers anys, arreu del territori— responen a la necessitat, sentida ja aleshores pels organitzadors i per la resta d'universitats participants, de conèixer-se, de compartir, de col·laborar, d'aprendre l'un de l'altre, per tal d'avançar, cadascú d'acord amb les seves especificitats, els seus recursos i les seves necessitats concretes, en el procés de normalització lingüística. Aquesta coordinació dels serveis lingüístics universitaris va rebre una empena important a partir del curs 1995-96, i més especialment a partir del curs 1996-97, quan l'Institut Joan Lluís Vives, que s'havia constituït el 28 d'octubre de 1994 a Morella, assumeix part del finançament de la trobada anual de serveis lingüístics universitaris i, el que és més important, hi dona el seu suport institucional.

Em sembla oportú recordar aquí, ni que sigui breument, què és l'Institut Joan Lluís Vives (IJLV) i quins són els seus principals objectius. Tal com afirma en un article publicat recentment (*Serra d'Or*, 456. Desembre de 1997) Joan Martí i Castell, rector de la Universitat Rovira i Virgili i president d'aquest institut interuniversitari des de la seva fundació fins a començament d'aquest any 1998, l'Institut Joan Lluís Vives neix amb la voluntat d'«establir un marc adequat per a la interrelació universitària» que afavoreixi «la reunió per a fins comuns de present i de futur entre territoris que el passat havia fusionat i que, contra la seva voluntat, se separaren esmicolant una realitat compacta i sòlida». Es tracta, en definitiva, de promoure iniciatives conjuntes

en diversos àmbits amb el doble objectiu de «crear un espai universitari solidari unit per vincles geogràfics, culturals i lingüístics» i de «contribuir [...] a la normalització lingüística» de la llengua pròpia en tot el territori. Per tal d'assolir aquests objectius, l'Institut Joan Lluís Vives organitza la seva activitat en els grans àmbits següents: les publicacions, els cursos d'estiu, la creació d'un espai telemàtic comú, i la normalització lingüística i la projecció cultural.

Fòrum de debat i de reflexió

La revolució tecnològica que s'ha produït d'uns anys ençà amb l'aparició de les noves tecnologies ha modificat hàbits i maneres de treballar i ha obert noves possibilitats en l'àmbit de la informació i les comunicacions, i a mesura que aquestes noves tecnologies s'han anat generalitzant i estenent s'hi han anat trobant aplicacions específiques per a àmbits concrets. És en aquest context que la IX Trobada de Serveis Lingüístics Universitaris ha volgut analitzar quines possibilitats ens ofereixen les noves tecnologies en el marc dels diversos àmbits d'actuació d'un servei lingüístic, des de l'assessorament, la traducció i la terminologia fins a la formació, la dinamització o els aspectes més directament relacionats amb la gestió.

Tanmateix, aquesta Trobada no ha estat pas el punt de partida, sinó un fòrum de debat i de reflexió sobre el que s'ha fet i el que es podria o caldria fer, ja que, si bé en grau diferent, els diversos serveis lingüístics universitaris ja fa temps que han posat fil a l'agulla en la tasca de posar les noves tecnologies al servei de la correcció, l'ús i la difusió de la llengua. Així, molts dels serveis lingüístics ja han treballat, individualment, en la creació de pàgines web, en l'adaptació a aquest nou entorn de materials d'assessorament creats en suport paper, en sistemes de tramesa electrònica de documents per a la seva correcció, en la creació de bases de dades terminològiques, en sistemes d'autoformació interactius, en l'estudi o l'ampliació dels verificadors ortogràfics existents o en programes de gestió

Autor

Albert Servitje i Riera
Gabinet Lingüístic
de la Universitat Pompeu Fabra

La IX Trobada de Serveis Lingüístics Universitaris, que va aplegar representants de gairebé totes les universitats de parla catalana, va posar de manifest que el món universitari treballa coordinadament, en el marc de l'Institut Joan Lluís Vives, duent a terme projectes comuns i, sobretot, compartint recursos i metodologia de treball.

d'exercicis o de gestió documental, per posar només alguns exemples.

Més enllà, però, d'aquestes i d'altres iniciatives individuals, és important constatar la consolidació de tres nivells territorials d'intercanvi i de col·laboració: entre les universitats del Principat, entre les universitats del País Valencià, i globalment, entre totes les universitats dels Països Catalans. És lògic i natural, certament, que els serveis lingüístics de les universitats de l'espai català col·laborem en allò que ens afecta igualment a tots, i ho és per moltes raons, però molt especialment —tal com assenyala el fins ara president de l'IJLV en l'article citat més amunt— per «fins comuns de present i de futur», és a dir, per motius d'identitat d'objectius, d'interès mutu, de racionalitat, d'economia i d'eficàcia. Per tant, si des de ja fa almenys nou anys els diversos serveis lingüístics universitaris de tot el domini lingüístic estem permanentment al corrent dels projectes que duem a terme i cadascú mira d'aprofitar les idees i els recursos generats pels altres, d'un temps ençà hem encetat vies de col·laboració per tirar endavant iniciatives —sovint relacionades amb les noves tecnologies— que individualment no tindrien sentit o que serien inviables des del punt de vista de l'eficàcia o del cost material i humà necessari per dur-les a terme.

En el marc idoni que representa, doncs, l'Institut Joan Lluís Vives, les universitats ens hem posat a treballar conjuntament en alguns aspectes per avançar en el procés de normalització lingüística. I ho hem fet no solament concebant i duent a terme projectes comuns, sinó també, i això és important, compartint recursos i metodologia bàsica de treball, amb la qual cosa l'esforç individual de cadascú reverteix en benefici de tots, és fàcilment sistematitzable i representa un estalvi de temps i de diners.

Com a projectes concrets que hi ha actualment en marxa en l'àmbit de l'assessorament i la terminologia podem esmentar els següents: l'establiment d'un conveni de col·laboració —que actualment es troba pendent de signatura— entre l'Institut Joan Lluís Vives i el TERMCAT per tal de promoure l'elaboració i la publicació conjunta de treballs terminològics i de garantir l'accés de les universitats a la informació terminològica de què disposa el TERMCAT; l'elaboració, sota la direcció de la Universitat Rovira i Virgili, d'una base de dades de formants cultes, amb exemples de dife-

rents matèries, que s'alimentarà de manera permanent i que podria estar instal·lada al servidor de la Universitat Jaume I, i l'elaboració de vocabularis específics, amb les equivalències en espanyol, francès i anglès, per als diversos ensenyaments universitaris. En una primera fase, que hauria de completar-se dins l'any actual s'està treballant en els lèxics corresponents als àmbits de l'enginyeria industrial (dirigit per la Universitat Politècnica de Catalunya i pendent només de publicació), l'educació musical (dirigit per la Universitat Rovira i Virgili) i l'educació física (dirigit per la Universitat de Barcelona).

La línia de compartir recursos tecnològics a què feiem referència ha tingut una primera concreció en l'adquisició per part de l'Institut Joan Lluís Vives, per a la seva distribució entre les universitats, de cent llicències del programa de gestió terminològica Multiterm, la qual ha anat acompanyada d'un curs de formació específic per als membres dels serveis lingüístics universitaris i, també, de l'elaboració d'una fitxa terminològica bàsica comuna a tots els serveis que hauria de servir en el futur per elaborar una base de dades comuna que serveixi de base per als vocabularis específics en projecte. En aquest mateix sentit, una de les conclusions de la IX Trobada de Serveis Lingüístics Universitaris proclama la necessitat d'aprofundir en la línia de compartir els corpus terminològics i de traducció de què es disposi per tal d'anar alimentant els programes de traducció automàtica i assistida que s'utilitzin.

Davant el doble repte a què ha de fer front la llengua catalana —recuperar dins el seu territori el paper hegemònic que li correspon com a llengua territorial, d'una banda, i refermar el seu lloc entre les llengües de cultura, presents en les eines de comunicació a gran escala i aptes per a la comunicació en tots els àmbits, de l'altra—, sembla doncs que el món universitari està començant a perfilar una resposta coordinada. I és que la rapidesa amb què es produeixen canvis i innovacions en l'àmbit de la tecnologia i l'elevat cost d'adquirir o de produir determinats productes de l'àmbit de la informàtica i les comunicacions exigeixen potser com mai que es complementin els esforços individuals i s'optimitzin els recursos disponibles per tal de treure'n el màxim rendiment.